

Společná směrnice ČBK a Konferencí vyšších řeholních představených v ČR pro postup v případech trestných činů pohlavního zneužití osoby mladší 18 let duchovním či laikem v rámci činnosti církve.

PREAMBULE

Zásady a cíle vydání a aplikace těchto směrnic ČBK jsou:

- formovat společenství věřících k ochraně před zneužíváním nezletilých;
- zajistit ochranu nezletilých proti pohlavnímu zneužití;
- stanovit adekvátní postup příslušnou právní procedurou v případě podezření ze spáchání trestného činu, který zajistí spravedlivé, účinné a důstojné projednávání, s respektem k dobré pověsti nařčeného z trestného činu.

Tato směrnice doplňuje obecné zákony CIC/CCEO a motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* a je vyhlášena ČBK po předchozím potvrzení Kongregací pro nauku víry.

I. DEFINICE TRESTNÉHO ČINU

1. Trestný čin pohlavního zneužití osoby mladší 18 let (nezletilého - dítěte) zahrnuje ve smyslu motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* a s ohledem na sekulární právo jednání nebo jiný útok proti šestému přikázání Desatera, spáchané klerikem (svěceným duchovním) vůči nezletilé osobě nebo na nezletilé osobě, nebo jednání či jiný útok, jehož objektem je důstojnost, integrita či mravní vývoj nezletilé osoby, včetně získávání, držení nebo šíření pornografie nezletilých do 18 let¹ za účelem sexuálního uspokojení, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoliv prostředky. Nezletilým jsou na roveň postaveny osoby nemající plné užívání rozumu.

Shora uvedeného trestného činu se dopustí i osoba bez svěcení (nesvěcený duchovní nebo laik), pokud shora uvedené jednání či útok spáchá v souvislosti s činností církevní instituce.

II. PREVENCE

Čl. 1. Prevence ve formaci před svěcením

2. Kandidáti na vstup do semináře necht' jsou, kdykoli jsou pro to vážné důvody, v rámci psychologického vyšetření během přijímacího řízení podrobeni i vyšetření zaměřenému na případný sklon k pohlavnímu zneužívání nezletilých. Tomuto vyšetření musí vždy předcházet předchozí, výslovný, informovaný a svobodný souhlas kandidáta.
3. V průběhu seminární formace jsou seminaristé průběžně informováni svými představenými o závažnosti této problematiky a vyzýváni k upřímnosti a pravdivosti vůči kompetentním představeným a především vůči sobě samým.

¹ Delikty získávání, držení nebo šíření dětské pornografie dětí starších 14 let již nejsou vyhrazeny Kongregací pro nauku víry a jejich řešení v kompetenci diecézního biskupa nebo řeholního představeného.

4. Kdo na sobě pozoruje sklony k uvedené trestné činnosti, je povinen z vlastní iniciativy nastoupit léčbu a opustit přípravu ke svěcení, neboť uvedené sklony jsou překážkou k přijetí do církevní služby. Před tímto krokem se ale doporučuje konzultace s odborným formačním pracovníkem nebo představeným.
5. Seminaristé jsou vychováváni k příkladnému kněžskému životu a růstu v kněžských ctnostech. Zároveň jsou upozorňováni na potřebu obezřetnosti v jednání s nezletilými, aby se předem vyloučila i možnost podezření na trestnou činnost. Formační pracovníci se řídí směrnicemi vypracovanými ČBK ve spolupráci s civilními orgány zabývajícími se problematikou zneužívání nezletilých a využívají spolupráce s vhodnými doporučenými odborníky i z necírkevních institucí, přičemž však dbají, aby jejich antropologie byla založena na křesťanských principech.

Čl. 2. Prevence v trvalé formaci

6. Diecézní biskup zajišťuje, zpravidla na kněžských dnech a jinými vhodnými formami, soustavné vzdělávání sobě podřízených duchovních v prevenci před zneužíváním nezletilých. Využívá k tomu i vhodné a doporučené odborníky z necírkevní sféry.
7. Zvláštní pozornost věnuje diecézní biskup výchově k příkladnému kněžskému životu a růstu v kněžských ctnostech. Zároveň upozorňuje na potřebu obezřetného jednání duchovních, které omezuje možnost nařčení z trestného činu. Za tím účelem i ve spolupráci s vhodnými a doporučenými odborníky z necírkevních institucí, kteří mají správnou křesťanskou antropologickou formaci, zajišťuje odborné přednášky, publikace a vydává směrnice, zvláště pro církevní zařízení, kde se pracuje s mládeží.
8. Diecézní biskup soustavně vyzývá sobě svěřené duchovní, pokud na sobě pozorují sklony ke zneužívání nezletilých nebo jiné problémy s jednáním proti čistotě, aby sami preventivně vyhledali odbornou pomoc u vhodného a doporučeného odborníka, a těm, kteří tak učiní, poskytnou maximální podporu, včetně materiálního zabezpečení po dobu léčby.

Čl. 3 Preventivní opatření v personálním obsazování pastorační služby

9. Diecézní biskup nepropustí z diecéze sobě podřízeného duchovního, i pouze podezřelého ze sklonu ke zneužívání nezletilých, aniž by o tom informoval diecézního biskupa přijímající diecéze nebo příslušného představeného, odchází-li podřízený do institutu zasvěceného života.
10. Vyšší představený nepřipustí, aby jeho podřízený, o němž ví, že je i v pouhém podezření ze sklonu k sexuálnímu zneužití nezletilých, byl nabídnut diecéznímu biskupovi k pastorační službě. V případě speciální pastorační služby, kde nehrozí riziko spáchání trestného činu, smí být nabídnut jedině po výslovném a úplném informování diecézního biskupa.
11. Pracovníci zodpovědní za personální obsazení jakékoli činnosti s mládeží v církvi postupují při výběru kandidátů s maximální obezřetností a vždy si vyžádají hodnocení ze všech předchozích působišť kandidáta.

III. POSTUP PŘI ŘEŠENÍ VZNIKLÉHO TRESTNÉHO ČINU

Čl. 1. Kolegium k šetření důvodnosti nařčení

12. Diecézní biskup vytvoří pro svou diecézi kolegium o třech až pěti členech, jehož členy bude pověřovat předběžným šetřením důvodnosti nařčení vzneseného vůči

duchovnímu nebo pracovníkovi církevní instituce. Bez pověření biskupa nebo generálního vikáře nemají členové kolegia žádné pravomoci.

13. Členové tohoto kolegia musí být vyzrálé osobnosti a je vhodné, aby měli kvalifikaci či alespoň osvědčenou zkušenost v oblasti kanonického či sekulárního práva, psychologie nebo sexuologie.
14. Všichni členové kolegia jsou vázáni mlčenlivostí ohledně projednávaných případů. Informace k případům smí podávat jen tiskový mluvčí diecéze.
15. Není-li diecézní biskup schopen vytvořit vhodné kolegium sám, může se spojit s jiným biskupem či biskupy a vytvořit kolegium interdiecézní.
16. Diecézní biskup je zodpovědný za šetření všech trestných činů vzniklých v souvislosti s pastorační službou na území jeho diecéze, i když jsou nařčenými členové institutů zasvěceného života nebo duchovní inkardinovaní do jiné diecéze, a trestných činů spáchaných jemu podřízenými osobami mimo jeho diecézi, pokud byly spáchány mimo pastorační službu. K naplnění této zásady si diecézní biskupové poskytnou potřebnou součinnost.
17. Vyšší představení šetří trestné činy spáchané mimo pastorační službu jejich podřízenými a osobami trvale přebývajícími v jejich domech, a to buď sami s pomocí vlastních orgánů, nebo mohou využít služeb diecéze, na jejímž území mělo dojít k ohlášenému trestnému činu.

Čl. 2. Oznámení podezření ze spáchání trestného činu

18. Kdo má informaci o spáchání trestného činu pohlavního zneužití osoby mladší 18 let klerikem, ať se ho dopustí v souvislosti se službou církvi nebo mimo ni, anebo osobou bez svěcení, pokud se ho dopustí při výkonu aktivit konaných jménem církve či církevní instituce, o důvodném podezření ze spáchání těchto činů nebo o důvodném nebezpečí jejich spáchání, je povinen informovat generálního vikáře diecéze, na jejímž území k činu došlo nebo toto nebezpečí hrozí, a to přímo nebo prostřednictvím svého faráře nebo děkana.
19. Osoba upozorněná na podezření ze spáchání trestného činu, o němž je v odst. 1, má povinnost tuto informaci neprodleně a nezkresleně předat generálnímu vikáři, a zdrží se jakéhokoli vlastního šetření ve věci nebo rozhovoru s nařčeným na uvedené téma, byť by jí nařčený byl dobře znám.
20. Jedná-li se o případ podle odst. 17, generální vikář informaci předá příslušnému vyššímu představenému, který postupuje v souladu s odst. 17 této směrnice.
21. Oznamovatel má právo na utajení svého jména před nařčeným, zvláště v případě, že by se jednalo o trestný čin spáchaný ve spojení se zneužitím svátosti smíření.

Čl. 3. Předběžné šetření hodnověrnosti oznámení

22. Diecézní biskup nebo generální vikář, případně vyšší představený, po obdržení informace o spáchání trestného činu, o němž je v odst. 1, spolupracují na předběžném šetření podle následujících ustanovení:
 - 22.1. Bezprostředně po obdržení informace o spáchání trestného činu uvedeného v odst. 1 zahájí ordinář šetření nebo jím pověří jednoho z členů kolegia uvedeného v odstavci 12. Ustanoví také notáře, jehož podpis je na všech listinách týkajících se případu nutný k jejich platnosti.

- 22.2. Spadá-li nařčený (podezřelý nebo obviněný) do pravomoci vyššího představeného, diecézní biskup jej bezprostředně informuje, a pokud tento rozhodne o okamžitém odstranění svého podřízeného z duchovní správy, respektuje to. Toto odstranění ale v žádném případě nesmí být důvodem neprošetření nařčení a vyhnutí se následným krokům.
- 22.3. Spadá-li šetření podle odst. 17 do kompetence vyššího představeného, diecézní biskup a vyšší představený se dohodnou, kdo z nich provede šetření. Provádí-li je vyšší představený sám, je třeba, aby následně informoval diecézního biskupa o jeho výsledku.
- 22.4. Obdrží-li vyšší představený informaci o trestném činu svého podřízeného, spáchaného v souvislosti s pastorační službou vykonávanou pod vedením diecézního biskupa, informuje bez prodlení příslušného diecézního biskupa a spolupracuje na šetření vedeném diecézním biskupem.
- 22.5. Obdrží-li diecézní biskup informaci o neřešeném oznámení spadajícím podle odst. 17 do kompetence vyššího představeného, informuje o tom Kongregaci pro nauku víry.
23. Ordinář nebo pověřená osoba (dále jen vyšetřující) provádí šetření hodnověrnosti oznámení vzneseného podle odst. 18.
24. Vyšetřující se v žádném případě nesetkává s obětí trestného činu (poškozeným), je-li stále mladší 18 let, aby nemařila další vyšetřování podle předpisů sekulárního práva. Pokud spáchání trestného činu oznámila přímo oběť trestného činu mladší 18 let, jedná vyšetřující nadále s jejími zákonnými zástupci.
25. Vyšetřující zahájí svou činnost zpravidla dotazováním oznamovatele, není-li totožný s poškozeným. Je-li oznamovatelem poškozený mladší 18 let, dotazuje se vyšetřující jeho zákonných zástupců. Vyšetřující jedná s dotazovanými s úctou a respektem, ale taktně poučí oznamovatele nebo jeho zákonné zástupce a svědky o kanonicko-právních a sekulárně-právních následcích křivého obvinění.
- Vyšetřující s oznamovatelem a svědky nepolemizuje, nevyvrací jejich tvrzení ani je nepotvrzuje, pouze zaznamená odpovědi na položené otázky.
- Zápis výpovědi musí obsahovat přesný text otázek a odpovědí na ně, místo, datum a hodinu provedení šetření a jméno a podpisy vypovídajícího, vyšetřujícího a notáře, jenž zápis provedl.
26. Vyšetřující především prověří důvěryhodnost oznamovatele, vztah oznamovatele k nařčenému a zda uvedené problémy pozoroval i někdo jiný, a to především dotazováním osob z nejbližšího okolí nařčeného v době spáchání trestného činu.
27. Vyšetřující šetří především v místě pobytu svědků. Pokud se svědkové nacházejí v rámci České republiky na území podléhajícím biskupovi jiné diecéze, než která provádí šetření, souhlas jejich diecézního biskupa s jejich vyslechnutím vyšetřujícím na jeho území se předpokládá.
28. Po šetření u oznamovatele kontaktuje vyšetřující nařčeného, s výjimkou, že by hrozilo ovlivnění svědků nebo vyvstaly jiné vážné důvody, aby jej seznámil s podstatou oznámení a vyžádal si jeho vysvětlení. Nesdělí mu však jména oznamovatelů, ani dalších svědků, ani co tyto osoby při šetření uvedly. Nařčený má právo vyjádřit se k nařčení a navrhnout důkazy své nevinu, které musí být v této fázi provedeny, leda by

tomu bránily závažné okolnosti. Vyšetřující jej také upozorní na právo zvolit si obhájce.

29. V případě, že by se spáchání trestného činu jevílo od počátku z důvodu věku nebo zdravotního stavu nařčeného vyloučené a nařčenému by hrozila ze sdělení nařčení neúměrná psychická újma, provede vyšetřující šetření bez jeho účasti, a v případě prokazatelného jednoznačného vyvrácení reálného základu nařčení všemi svědky, smí diecézní biskup rozhodnout o neinformování nařčeného o nařčení.
30. Po provedeném šetření, které musí být rychlé a mělo by trvat pouze několik dnů, seznámí vyšetřující s jeho výsledky diecézního biskupa. Ten s definitivní platností rozhodne, zda považuje nařčení za hodnověrné.
31. V případě shledání nařčení hodnověrným diecézní biskup neprodleně:
 - 31.1. Provede vůči nařčenému opatření ve smyslu kán. 1722 CIC a čl. 19 motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela tak, aby vyloučil možnost pokračovat v jednání ve smyslu odst. 1.
 - 31.2. Pokud je záležitost postihována zároveň i sekulárním trestním právem, pověří generálního vikáře nebo jinou osobu oznámit věc spolu se skutečnostmi osvědčujícími hodnověrnost podezření orgánům činným v trestním řízení. Záležitost oznamuje i v případě pravděpodobného promlčení podle sekulárního trestního práva, neboť posouzení tohoto promlčení přísluší státním orgánům činným v trestním řízení.
 - 31.3. Oznámí záležitost Kongregaci pro nauku víry a přiloží důkazy získané během šetření a své vyjádření.
32. V případě, že již probíhá šetření orgány činnými v trestním řízení, diecézní biskup nebo generální vikář případ vyšetřujícímu nesvěřuje, ale bezprostředně informuje Kongregaci pro nauku víry a provede potřebná opatření ve smyslu této směrnice, zvláště odst. 31.1.

Čl. 4. Postup v naléhavých případech

33. V případě, že pravděpodobnost spáchání trestného činu je vysoká a případ je zvláště naléhavý (zejména z důvodu nebezpečí dalšího pokračování v trestné činnosti), diecézní biskup bezprostředně po obdržení informace o trestné činnosti provede vůči nařčenému opatření ve smyslu kán. 1722 CIC a čl. 19 motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela, aby vyloučil nebezpečí pokračování či opakování jednání.
34. Po provedení opatření uvedených v odst. 33, pověří diecézní biskup nebo generální vikář vyšetřujícího a notáře šetřením, podle jehož výsledků rozhodne o informování Kongregace a oznámení orgánům činným v trestním řízení nebo případném odvolání provedených opatření.

Čl. 5. Postup v případě nařčení osob pověřených přijímáním informací a rozhodováním o trestném činu

35. V případě nařčení osob pověřených přijímáním informací a rozhodováním o trestném činu, které jsou podřízeny diecéznímu biskupovi, je zodpovědný za další šetření diecézní biskup a postupuje v souladu s touto směrnicí s výjimkou nezbytných úprav.
36. V případě nařčení diecézního biskupa je šetřením pověřen metropolita. Jedná-li se o metropolitu samého, pak služebně nejstarší diecézní biskup provincie oznámí záležitost Kongregaci, aby rozhodla o dalším postupu.

37. V případě nařčení vyššího představeného, diecézní biskup diecéze, na jejímž území měl být trestný čin spáchán, informuje o této skutečnosti jeho představené, a nejsou-li, pak Kongregaci pro nauku víry.

Čl. 6. Postup po oznámení trestného činu Kongregaci pro nauku víry

38. Diecézní biskup se drží pokynů Kongregace pro nauku víry.
39. Nevztáhne-li Kongregace pro nauku víry případ pro zvláštní okolnosti k sobě, nařizuje ordináři nebo hierarchovi postupovat následovně:
- 39.1. Diecézní biskup zavede řádný trestní proces podle platných ustanovení kanonického práva s modifikacemi stanovenými Kongregací pro nauku víry.
- 39.2. Soudní tribunál je povinen zachovávat kánony o trestných činech a trestech a procesní normy CIC, případně CCEO, spolu se zvláštními normami vydanými Kongregací pro nauku víry.
- 39.3. Vyšetřující a notář, provádějící předběžné šetření, nesmí být v dané záležitosti soudci.
40. Rozhodnutí tribunálu spolu s případným odvoláním se obviněného se zasílá Kongregaci pro nauku víry, která opět rozhodne o dalším postupu.
41. Rozhodne-li Kongregace pro nauku víry o prošetření věci ve II. instanci u místně příslušného odvolacího soudu, soud I. instance mu postoupí celý spis a vše opět probíhá dle platných právních předpisů. Výsledky šetření II. instance se opět předají Kongregaci pro nauku víry.

Čl. 7. Nařčení osob bez svěcení v pracovněprávním vztahu k církvi, církvi podléhajícím institucím a dobrovolných spolupracovníků

42. Ustanovení této směrnice se přiměřeně použijí i v případě nařčení osob bez svěcení v zaměstnaneckém poměru k církvi, církvi podléhajícím institucím a jejich dobrovolných spolupracovníků.
43. O nařčení musí být informován generální vikář diecéze, v níž je osoba zaměstnána nebo již podléhá právnická osoba, v rámci jejíž činnosti k trestnému činu došlo. Nezáleží, zda nařčený má nebo nemá s právnickou osobou jakýkoli smluvní vztah.
44. Diecézní biskup nebo generální vikář pověří vyšetřujícího a notáře podle odst. 22.1 provedením šetření důvěryhodnosti nařčení.
45. Pokud šetření shledá nařčení důvodným, diecézní biskup nebo generální vikář:
- 48.1. Provede opatření zamezující pokračování trestné činnosti
- 48.2. Informuje orgány činné v trestním řízení.
46. V případě, že šetření neprokáže nařčení jako důvodné, ale jednoznačně nepotvrdí jeho naprostou nesmyslnost, je na diecézním biskupovi zvážit případné přeřazení pracovníka na činnost, v níž by se možnost spáchání trestného činu zcela vyloučila.

Čl. 8. Zacházení s nařčeným (podezřelým nebo obviněným)

47. Diecézní biskup, generální vikář, vyšetřující a notář mají na paměti, že i důvodné podezření ze spáchání trestného činu neruší presumpci neviny a že o vině s konečnou platností rozhodne orgán pověřený Kongregací pro nauku víry nebo ona sama. Proto k nařčenému přistupují s náležitou úctou a bez předpojatosti.

48. Nařčený má již v předběžném šetření právo zvolit si obhájce.
49. Nařčený církevní zaměstnanec má právo do konečného rozhodnutí o jeho vině příslušným světským nebo církevním soudem na zajištění spravedlivého a vhodného hmotného zabezpečení.
50. Pokud bylo rozhodnuto nařčenému klerikovi v rámci předběžného opatření uložit pobyt ve vhodném církevním zařízení, soudce v rozsudku o vině a trestu rozhodne také o úhradě nákladů za tento pobyt delikventem.
51. Po celou dobu šetření a procesu, včetně případného výkonu trestu, má být nařčenému zajištěna duchovní a odborná pomoc.
52. Po pravomocném odsouzení nařčeného klerika příslušným světským nebo církevním soudem a po vykonání uložených trestů diecézní biskup rozhodne o další formě služby odsouzeného tak, aby nemohlo dojít k recidivě nebo pohoršení. Pokud není schopen vytvořit odpovídající pracovní místo sám, pokusí se hledat řešení ve spolupráci s jiným diecézním biskupem.
53. Pokud byl odsouzený zbaven klerického stavu nebo jej není možno dále zaměstnat v církvi, diecézní biskup mu vhodně pomůže zařadit se do civilního života, včetně materiální pomoci po vhodné překlenovací dobu. O této pomoci uzavře s odsouzeným smlouvu, která může podle jeho osobní situace obsahovat i ustanovení o navrácení této pomoci diecézi po stabilizaci jeho ekonomických poměrů.
54. V případě, že odsouzeným je osoba bez svěcení v pracovněprávním vztahu k církvi nebo k církvi podléhající instituci, snaží se jí být její diecézní biskup podle svých možností nápomocen v hledání nového uplatnění v civilním sektoru.
55. V případě, že příslušný světský orgán i církevní soud zproští nařčeného viny, diecézní biskup bude takto nespravedlivě poškozenému nařčenému, klerikovi nebo osobě bez svěcení, maximálně nápomocen v nápravě jeho dobrého jména a uplatnění náhrady za vzniklou újmu.
56. Prokáže-li církevní soud nevinu nařčeného, který již byl sekulárním soudem shledán vinným, diecézní biskup vynaloží maximální úsilí dopomoci mu k obnovení řízení před sekulárním soudem.

Čl. 9. Oběti sexuálního zneužívání

57. Jeví-li se na základě šetření podle této směrnice nařčení hodnověrné, diecézní biskup zajistí oběti (poškozenému) trestného činu uvedeného v odst. 1 duchovní a psychologickou pomoc. Pastorační pomoc diecézní biskup nabídne i obětem promlčených trestných činů.
58. Pokud je následkem trestného činu početí dítěte, ať diecézní biskup působí na delikventa, aby vytvořil podmínky pro jeho důstojné narození a následný život, a postará se, aby delikvent dostal vzniklé odpovědnosti vůči matce a dítěti. U řeholníků tato povinnost přechází na zákonné představené.
59. Oběti nebo jejich zákonní zástupci v případě nesouhlasu s postupem diecézního biskupa v jejich záležitosti mají možnost využít hierarchického rekursu podle církevního práva.
60. Oběť trestného činu má právo se připojit ke kanonickému řízení jako poškozený a žádat náhradu škody po delikventovi podle kán. 1729 CIC.

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

61. Tato směrnice před vyhlášením podléhá schválení Kongregace pro nauku víry a nabývá účinnosti jeden měsíc od publikování v Aktech České biskupské konference. Je závazná ve všech diecézích na území České republiky.
62. Směrnice může být změněna nebo zrušena jedině rozhodnutím plenárního zasedání České biskupské konference schváleným Apoštolským stolcem.
63. Diecézní biskupové jsou oprávněni prováděcí vyhláškou tuto směrnici přizpůsobit podmínkám své diecéze, zvláště co do stanovení kontaktní osoby.
64. Diecézní biskupové vhodným způsobem zajistí informování veřejnosti o kontaktních osobách.
65. Podle této směrnice se postupuje i při šetření případů, které nastaly před její účinností.